Lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Riitta Lindgren

28.9.2021

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

- Perustettu vuonna 2013 tuulivoimarakentamisen piiriin joutuvien kansalaisten etujärjestöksi ja yhdyssiteeksi.
- Tavoitteenamme on varmistaa tuulivoimarakentaminen toteutuminen Suomessa siten, että asukkaisiin, luontoon ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat tuulivoimaloista aiheutuvat haitat saataisiin minimoitua, ja vaikutukset ihmisiin ja ympäristöön otettaisiin paremmin huomioon hankkeita suunniteltaessa.
- Seuraamme ja edistämme tuulivoimaan liittyvää puolueetonta tutkimusta ja tietoa ja tiedotamme siitä.
- Teemme aloitteita ja lausuntoja päättäjille ja viranomaisille tuulivoiman haittojen ehkäisemiseksi ja niihin liittyvän tiedon lisäämiseksi, sekä tuulivoimaa koskevien säädösten ja viranomaisohjeistuksen korjaamiseksi tuulivoimarakentamisen nykytilaa vastaaviksi.

Euroopan komission virallinen huomautus Suomen tasavallalle 28.11.2019

- Koskee eräiden julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetut direktiivin 2011/92/EU ja sen muutoksen 2014/52/EU säädösten täytäntöönpanoa Suomessa. Komissio katsoo, ettei YVA-direktiivin säännöksiä ole kaikilta osin pantu Suomessa asianmukaisesti täytäntöön.
- Lakimuutoksessa on tarkoitus laajentaa YVA-menettelyn piiriin kuuluvissa hankkeissa rakennusluvasta kuultavien ja mahdollisten muutoksenhakijoiden piiriä YVA-direktiivin edellyttämällä tavalla.
- Tällä hetkellä rakennusluvista kuullaan vain rajanaapureita, ei muita osallisia eikä kunnan jäseniä.
- YVA-direktiivi edellyttää, että osallisten piiri kattaa rakennusluvan osalta ne tahot, joita rakentaminen koskee, ja myös rekisteröidyt yhteisöt, joiden toimialaan kuuluu ympäristön-, terveyden- ja luonnonsuojelun edistäminen.

Hallituksenesitysluonnos HE 121/2021 vp 28.4.2021

- Maankäyttö- ja rakennuslain 133 § muutetaan muotoon:
  ”Kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta ***hankkeissa****, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017).”*
- *Valitusoikeutta rakennuslupapäätöksissä koskevaan 192 §:ään lisätään uusi 5) -kohta, jonka mukaan valitusoikeus on ”*toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka toimialaan kuuluu ympäristön-, terveyden- ja luonnonsuojelun edistäminen, jos rakennuslupa koskee **hanketta**, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia.”
- *Hallituksenesitysluonnosta koskevassa lausuntopalautteessa vaadittiin mm. sitä, että kuultavien ja valittamiseen oikeutettujen piirin laajentamista ei tule soveltaa tuulivoimahankkeisiin.*

Hallituksen esitys HE 121/2021 vp annettu 9.9.2021

- Lausuntopalautteen johdosta MRL 133 §:n ja 192 §:n sanamuotoa muutettiin niin, että sana ”*hanke*” korvattiin sanalla ”*rakennus*”, ja hallituksen esityksen perusteluihin lisättiin maininta: ”*laajennus ei koske tuulipuistokaavoissa sijaitsevien tuulivoimayksiköiden yksittäisiä rakennuslupia*”. Muutettavien pykälien tekstit muutettiin seuraavaan muotoon:
- MRL 133 §: ”*Kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee **rakennusta**, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia.*”
- MRL 192 §:ään lisättävän uuden 5) -kohdan mukaan valitusoikeus on ”*toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen, jos rakennuslupa koskee **rakennusta**, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia*”.

Esitetty muutos ei ole YVA-direktiivin eikä komission huomautuksen mukainen

- YVA-direktiivin määräykset koskevat hankkeita, eikä niitä ole rajoitettu yksittäisiin YVA-menettelyn piiriin kuuluviin rakennuksiin.
- Lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki) lisätään 1.10.2021 alkaen hankkeen määritelmä, joka on direktiivin mukainen. YVA-lain 2 §:n 10) –kohdan mukaan **hankkeella tarkoitetaan laitoksen, toiminnan ja rakennustyön toteuttamista** sekä muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista sekä mineraalivarojen hyödyntämistä.
- Tätä hankkeen määritelmää on tarkoitus soveltaa eri lupamenettelyjä koskevissa erillislaeissa, mm. maankäyttö- ja rakennuslaissa, joissa on viittaukset YVA-lakiin.

YVA-direktiivin (direktiivi 2011/92/EU ja muutettuna 2014/52/EU) määräykset

- Hankkeella tarkoitetaan mm. rakennustyön tai muun laitoksen tai suunnitelman toteutumista.
- Yleisöllä tarkoitetaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä taikka … näiden yhteenliittymiä, järjestöjä tai ryhmiä.
- Yleisöllä, jota asia koskee, tarkoitetaan yleisöä, johon 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut **ympäristöä koskevat päätöksentekomenettelyt vaikuttavat**, taikka yleisöä, jonka **etua ne koskevat**; tämän määritelmän mukaisesti katsotaan, että asia koskee ympäristönsuojelua edistävien ja kansallisen lainsäädännön mahdolliset vaatimukset täyttävien valtiosta riippumattomien järjestöjen etua.
- Lupapäätöksestä tulee tiedottaa niille, joita asia koskee.
- Jäsenvaltioiden on varmistettava, että siihen yleisöön kuuluvilla, joita asia koskee, on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä tähän direktiiviin sisältyvien … päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi.

Tuulivoimahankkeet YVA-direktiivissä

- YVA-direktiivin II-liitteen mukaan tuulivoimalat sisältyvät toimintoihin, joihin sovelletaan YVA-direktiivin määräyksiä mm. lupapäätöksiä koskevasta kuulemisesta ja valitusoikeudesta.
- Euroopan komissio on virallisessa huomautuksessaan pyytänyt Suomelta selvitystä siitä, miten YVA-direktiivin vaatimukset on huomioitu Suomen lainsäädännössä ”erityisesti isojen hankkeiden, kuten tuulipuistohankkeiden lupaprosesseissa”.
- YVA-direktiivin määritelmien mukaan luvalla tarkoitetaan toimivaltaisen viranomaisen päätöstä, joka oikeuttaa hankkeen toteuttajan ryhtymään hankkeen toteuttamiseen => rakennuslupa.
- Tuulivoimahankkeiden sulkeminen puheena olevan lakimuutoksen ulkopuolelle on YVA-direktiivin vastaista.

Tuulivoimahankkeiden rakennuslupien kuulemisessa ja valitusoikeudessa puutteita

- Tuulivoimahankkeet kuuluvat laajimmin ympäristöön ja ihmisiin vaikuttaviin ja hankkeisiin Suomessa. Tuulivoimahankkeita on tälläkin hetkellä vireillä moninkertainen määrä vastaaviin muihin teollisiin hankkeisiin verrattuna.
- Tuulivoimakaava koskee koko hanketta, mutta jokaiselle hankkeen tuulivoimalalle tulee hakea oma rakennuslupa. Rakennusluvat myönnetään yleensä kaikille voimaloille samalla kertaa ja samanlaisina.
- On tavallista, että rakennusluvat myönnetään suuremmille tuulivoimaloille, kuin mille YVA-menettelyn ja kaavoituksen yhteydessä tehdyt selvitykset perustuvat. Usein vielä rakennusaikaisten muutosten turvin rakennetaan suuremmat voimalat, kuin mille rakennusluvat on myönnetty.
- Koska valitusoikeus koskee vain lähinaapureita, suuri osa tuulivoimaloiden rakennusluvista jää kokonaan kuulemismenettelyn ja valitusoikeuden ulkopuolelle.
- Joskus käy niin, että vaikka osa tuulivoimahankkeen rakennusluvista kumotaan oikeuden päätöksellä lainvastaisina, osa jää voimaan, koska kukaan ei saa päätöksistä valittaa. Siksi valitusoikeuden laajentaminen on erittäin tarpeellista.

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry esittää, että

- Hallituksen esitystä tulee korjata siten, että rakennuslupien kuulemisen ja valitusoikeuden laajentaminen koskee kaikkia YVA-direktiivin mukaisia hankkeita, eikä tuulivoimahankkeita jätetä laajennuksen ulkopuolelle. Muutoksen kohteena olevissa maankäyttö- ja rakennuslain 133 §:ssä ja 192 §:ssä sana ”rakennus” tulee muuttaa sanaksi ”hanke”.
- Valitusoikeus YVA-menettelyyn kuuluvissa hankkeissa tulee laajentaa YVA-direktiivin mukaisesti koskemaan kaikkia niitä, joita asia koskee.
- Maankäyttö- ja rakennuslain valitusoikeutta koskevan 192 §:n 3)-kohtaa muutetaan siten, että valitusoikeus on lisäksi sillä, jota asia muuten koskee, jos rakennuslupa koskee hanketta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia.

Kiitos mielenkiinnosta